

Wyrok z dnia 4 lutego 2000 r.

II UKN 364/99

Od dnia 1 stycznia 1997 r. rolnikowi prowadzącemu jednocześnie poza-rolniczą działalność gospodarczą przysługuje prawo wyboru systemu ubezpieczenia społecznego na podstawie art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.).

Przewodniczący SSN Zbigniew Myszka, Sędziowie SN: Stefania Szymańska, Maria Tyszel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 4 lutego 2000 r. sprawy z wniosku Heleny R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w R. o niepodleganie ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 25 marca 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie wyrokiem z dnia 26 listopada 1998 r. [...] oddalił odwołanie Heleny R. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w R. z dnia 31 lipca 1998 r. stwierdzającej, że od dnia 15 lipca 1998 r. nie podlega ubezpieczeniu społecznemu na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.), wobec uwzględnienia wniosku złożonego przez wnioskodawczynię w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o objęcie jej, od tej daty, pełnym zakresem rolniczego ubezpieczenia społecznego. Z uzasadnienia tego wyroku wynika, że wnioskodawczyni, prowadząca od 1987 r. wraz z mężem gospodarstwo rolne i opłacająca z tego tytułu składki na ubezpieczenie społeczne rolników, podlegała

obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej od dnia 1 listopada 1990 r., a wyłączenie jej z tego obowiązku nastąpiło dopiero na podstawie oświadczenia z dnia 15 lipca 1998 r., którym dokonała wyboru systemu ubezpieczenia.

Po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji wnioskodawczynie, Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie wyrokiem z dnia 25 marca 1999. r. [...] zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i ustalił, że wnioskodawczynie od dnia 1 stycznia 1997 r. nie podlega ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i oddalił apelację w pozostałym zakresie.

W kasacji od wyroku, w części oddalającej apelację oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, pełnomocnik wnioskodawczynie zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, a w szczególności art. 5 tej ustawy oraz art. 5a wprowadzonego ustawą z dnia 12 września 1996 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. Nr 124, poz. 585). Wniosek kasacyjny zmierzał do zmiany wyroku w pkt II i III i „orzeczenia zgodnie ze stanowiskiem wnioskodawczynie - tj. że wnioskodawczynie nie podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej” lub uchylenia w pkt II i III wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

Rozpoznając sprawę w granicach kasacji Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Bezprzedmiotowy jest zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem art. 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.), stanowiącego, że przepisy dotyczące ubezpieczenia społecznego rolnika i świadczeń przysługujących rolnikowi stosuje się także do małżonka rolnika. Na czym polega jego „błędna wykładnia i niedostosowanie do stanu faktycznego sprawy” tego wnoszący kasację nie wyjaśnił. Nie można bowiem uznać za wywód prawny, stosowny do podniesionego zarzutu, stwierdzenia: „ jak słusznie Sąd Apelacyjny stwierdził, że wnioskodawczynie od 1987 r. prowadzi wspólnie z mężem gospodarstwo rolne i wspólnie z mężem opłacała składki z tytułu

ubezpieczenia społecznego rolników. Umieszczenie tego przepisu w przepisach ogólnych ustawy ma znaczenie nadrzędne przy interpretacji dalszych przepisów ustawy. Prowadząc działalność gospodarczą od 1 listopada 1990 r. – fakt ten nie spowodował dla wnioskodawczynie obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu działalności gospodarczej. Byłoby to dla wnioskodawczynie podwójnym ubezpieczeniem. Za taką wykładnią przepisu art. 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. przemawia treść art. 5a, wprowadzonego na mocy ustawy z 12 września 1996 r. Dokonując analizy tego przepisu wnioskodawczynie w pisemnej apelacji z dnia 20 stycznia br. powoływała się na zdanie 1 art. 5a, który dla rolnika lub domownika przewidywał spełnienie warunku podlegania nieprzerwanie co najmniej przez 1 rok ubezpieczeniu w pełnym zakresie - co skutkowało dalsze podleganie temu ubezpieczeniu. Zarówno przed Sądem Okręgowym jak i Sądem drugiej instancji wnioskodawczynie powoływała się na fakt zaistnienia wszystkich przesłanek ze zdania 1 art. 5a, a Sąd orzekający i Sąd Apelacyjny odwoływały się do zdania 2 tego artykułu, który w tym stanie faktycznym spraw nie mógł być stosowany. (...) Skarżąca uważa, że skoro prowadząc gospodarstwo rolne wraz z mężem od 1987 r. i opłacając składki z tytułu ubezpieczenia rolników, to ze względu na treść art. 5 i 5a ustawy z 20 grudnia 1990 r, powinna podlegać w dalszym ciągu ubezpieczeniu jako rolnik, a nie osoba prowadząca działalność gospodarczą.”

Sąd Apelacyjny prawidłowo podkreślił w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że od 1 listopada 1990 r. wnioskodawczynie podlegała obowiązkowi ubezpieczenia społecznego z tytułu rozpoczęcia działalności gospodarczej. Obowiązek zgłoszenia w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych podjęcia działalności gospodarczej spoczywał na wnioskodawczynie, a wynikał z art. 1 w związku z art. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. Z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.). Podleganie temu ubezpieczeniu, zgodnie z art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 1 i 3 ustawy o ubezpieczeniu rolników powodowało ustanie podlegania obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników, tak więc chybiony jest argument kasacji, że zaskarżony wyrok oznacza dla wnioskodawczynie podwójne ubezpieczenie społeczne skoro to na niej spoczywał obowiązek zgłoszenia w organie rentowym podjęcia działalności gospodarczej. Fakt, że prowadząca działalność gospodarczą była żoną rolnika, objętą dyspozycją art. 5 ustawy o ubezpieczeniu rolników, nie ma żadnego znaczenia w zakresie objętym zaskarżeniem kasacyjnym i zarzut naruszenia tego przepisu jest

nieusprawiedliwiony. Możliwość wyboru, jednego z dwóch systemów ubezpieczenia (przez rolnika prowadzącego równocześnie działalność gospodarczą) wprowadzono dopiero ustawą z dnia 12 września 1996 r. zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. Nr 124, poz. 585 ze zm.) poprzez dodanie art. 5a. Przepis ten obowiązuje od dnia 1 stycznia 1997 r., a wnoszący kasację nie wskazał podstawy prawnej, na której oparł swe żądanie jego zastosowania do okresu poprzedzającego wejście w życie tej ustawy, do tego bowiem żądania sprowadza się wywód kasacyjny. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku omówienie zastosowania w sprawie art. 5a ustawy jest wyczerpujące, a zarzut jego naruszenia przez błędną wykładnię i „niedostosowanie do stanu faktycznego sprawy”, jest nieusprawiedliwiony. Wnoszący kasację nie wskazał żadnej metody wykładni pozwalającej, przy braku stosownych przepisów przejściowych pozwalających na przyjęcie retroaktywności tego przepisu. Na czym polega zarzucone „niedostosowanie” powołanych przepisów do stanu faktycznego sprawy, tego w kasacji nie wyjaśniono i zarzut ten nie poddaje się kontroli kasacyjnej. Podobnie, kontroli tej nie poddaje się zarzut „niesłusznego” – wobec częściowego uwzględnienia apelacji – zniesienia między stronami kosztów procesu; w tym zakresie brak jest wskazania naruszenia jakiegokolwiek przepisu prawa.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy uznając, że przytoczona podstawa kasacyjna jest nie usprawiedliwiona, na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====